

אלו הן הלוקין

ריב"ז

פרק שלישי

מכות כד.

(א) הוריות דף ק"ז ט"ז.
 (ב) [מענית כג.] א' ז"ב.
 (ג) [מסנהדרין פ"א].
 (ד) ט"ז מ"ו. (ו) [מכות דף ק"ג].
 (ה) [מענית י"ב].
 (ו) סנהדרין דף ק"א.
 (ז) [מכות דף ק"ה].
 (ח) [מכות דף ק"ה].
 (ט) [מענית י"ב].
 (י) [מענית י"ב].
 (יא) [מענית י"ב].
 (יב) [מענית י"ב].
 (יג) [מענית י"ב].
 (יד) [מענית י"ב].
 (טו) [מענית י"ב].
 (טז) [מענית י"ב].
 (יז) [מענית י"ב].
 (יח) [מענית י"ב].
 (יט) [מענית י"ב].
 (כ) [מענית י"ב].
 (כא) [מענית י"ב].
 (כב) [מענית י"ב].
 (כג) [מענית י"ב].
 (כד) [מענית י"ב].
 (כה) [מענית י"ב].
 (כו) [מענית י"ב].
 (כז) [מענית י"ב].
 (כח) [מענית י"ב].
 (כט) [מענית י"ב].
 (ל) [מענית י"ב].

הגהות הב"ח

(א) גמרא משמע דמיס
 כגון ר"א בר' שמעון
 דלא שמת צולתא לזרעא
 מרענן:

גליון הש"ס

גמ' ש"ס י"ד
 לאומנות חבירו. עין
 ז"ב דף כ' ע"ב וסנהדרין
 דף פ"א ע"א: שם אפי'
 ברבית עובד כוכבים.
 כדלמא צנא מיעלא דף ע'
 ע"ב: שם דלמא
 כאבידה המתבקשת.
 סנהדרין דף קט ע"ב:

הגהות וצינונים

(א) [בע"ז ל"ג] (גליון)
 וכן בכתיב ובכתובות
 ליתא, אולם עיי'
 במהרש"א: [ב] נ"א א"ל
 ר"ע א"ל מנתה א"ל
 תטמאו בכ"ז א"ה
 ובכ"ז א"ה [בחדא
 מינייהו לא] (גליון) וכ"ה
 בסנהדרין ובע"ז, ועיי'
 מהרש"א: [ג] צ"ל התם
 נמי בכ"ז א"ה [בחדא,
 המקרא זה בערוית הוא
 דכתיב (רש"י), ועיי'
 בציון הקודש: [ד] נ"א
 בדברים (ר"ס), ועיי'
 מהרש"א: [ה] [בע"ז
 ובמ"ז] (גליון) בעיי'
 הגי' ובמ"ז ש"נאמר:
 [ו] בע"ז נוסף ש"נאמר:
 [ז] נרצ"ל ר"ב (מנחת
 יהודה, וכ"ה בכתיב):
 [ח] בע"ז ואיתמא רב
 אשין] (גליון): [ט] נ"א
 בפט"ז (גליון) ועיי'
 רבנו גרשום: [י] צ"ל
 שמעון] (גליון):
 [כ] ס"י אטומה (גליון)
 וכ"ה בכתיב: [ל] שיעין
 לע"ב] (גליון):

ליקוטי רש"י

מפי הגבורה שמענו. והיינו שמענו דכתיב של הקצ"ה (הוריות ה. ב"ה א"ז). גירר עצמות אביו. משום כפרה ולא קברו כבוד כפרה ומטה לא ומפני קידוש השם שימנה על רשעו ויסקרו העשקים (פסחים נה.). גירר עצמות אביו. לפי שהיה רשע צדוק ולא נהג צדק בקבורתו והלוינו כהונן צמנות וזב וכסף [כרית י.]. ע"ז מטה ש"ח חב"ב. דרך ציון מפני שהיה אמו רשע וצדוק לעמי כל כתיב שמיקטרו האחרים ולכבוד עצמו לא חש ומפני כבוד אב נמי ליכא למיחש כ"כ עשה צדק כמי (שמות כ"ג) עשה מעשה עמך נזהר בעיניו הוא עצמו נחמה וממאס פניו עצמו שלא חש לכבודו צמקוס קידוש ה' וכו' [סנהדרין מז.]. [המשך בע"ב].

שית מאה וחד פרי. והיינו דכתיב תורה לוח לנו משה ושמים מפי הגבורה הרי שית מאה ותליקרי: מפי הגבורה שמענו. דכתיב (א) דכתיב דכתיב וז' שמתה היו דליקים והיו יכולים לקבל עול ממות הרצה אצל דורות האחרונים לא היו דליקים כל כך ואם צאו לשמור כולן אין לך אדם שזוכה וצא דוד והעמידן כו' כדי שיזכו אם יקיימו י"א ממות הללו וכן כל שעה דורות של מטה הולכין וממעטין אותם: רב ספרא. צאלתות דרב אחא (ב) (שאלתא לו) והכי היה עובדא דרב ספרא היה לו חפץ אחד למכור וצא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא ק"ש ואמר לו תן לי החפץ צדק וכן דמים ולא ענהו מפני שהיה קורא ק"ש כסבור זה שלא היה רוצה ליתנו דמים הללו והוסף אמר תנו לי צדק יותר לאחר שסיים ק"ש אמר לו עול החפץ דמים שאלמת בראשונה שצאתן דמים היה דעתי ליתנס לך: (אף) ר"א רג"ז ע"ז לשונו [בין]. לא רצה לשקר מתחלה שאמר אולי ימוטני [אצין] אלא שאמו הכריחתי ועל פי הדבור דכתיב (ג) עלי קללתך בני ומתרגמין אלי אתאמר צנועה [דלא ייתן לוטיא עלך צרי]: וחרפה לא נשא ע"ז קרובו. לא סבל חרפת קרובו: נבזה בעיניו נמוא. הנמאס להקצ"ה נבזה הוא צעיינו של אדם זה חזקיהו שצוה היה צעיינו אציו שנמאס צעודת כוכבים: שגיררו במטה ש"ח חב"ב. גמרא היא (ד) ולא קרא: (וקורא לו רבי רבי): ואפי"ו לעובד כוכבים. כדי שלא ימשוך ויצא להלות לישראל צרצית (ה): שוחד ע"ז נקי לא לקח. אפילו שומד שהיה ראשי ליקם: כגון ר' ישמעאל ברבי יוסי. שהיה אריסו מציא לו משלו [קודם זמנו] ולא רצה ליקם כדי להיות לו דין (ו): בבצע מעשקות. שלא רצה ליטול לעצמו ראשית הגז שהציא לו אדם אחד שצא לדון לפניו (ז) אע"ג דהוה כהן רבי ישמעאל בן אלישע משום דלמי כאלו עושקו לכהן שהיה רגיל זה ליתן לו מתנותיו: אומם אזנו משמוע דמים. אזנו תתומה (ח) וסתומה דדבר זה שלא ישמע

זה דבר גנאי ושותק והיינו דמיס לשון שתיקה: כגון רבי אעזר ברבי שמעון. דהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פ"ד:) דנפק רישא מאדוניה וליחמוזי לאיתמיה צמלמא ואמר לה האי דשמעית צולתא לזרעא מרענן ולא מחאי כדמעתי לי אלמא צמיו הוה רגיל לדקדק צדק ולפיכך הקפיד הקצ"ה עליו על אותו הפעם שלא מיחה: זו הוצאת המת והכנסת הכלה. דכתיב צדק (ב) לכת טוב לכת אל צית אצל מלכת וגו': בא ישיעה בן אמוץ. כל שעה דורות של מטה היו מתמעטין: חדל נא. אותה צרכה שאמר משה ויטכון ישראל צמט דד עין יעקב כלומר אימתי יטכון ישראל צמט כשיהיו דליקים כעין יעקב: מי יקום יעקב. מי יוכל להיות חסיד כיעקב כי קטן הוא קטנים הם הטובים שיהיו דליקים כיעקב:

מכאן ואילך מפירושו רבינו גרשום הל"ך להרגיעו ישראל. שיהא להם מנוחה בגלותם: בשופר גדול וגו'. וצאו האזנים צדק מלמד שלא יהו אזנים צין העודדי כוכבים: כאבידה המתבקשת. ונמלאת לאחר זמן: כאבידת קישואין ודילועין. שאוכלים מקלמם ומקלמם אין אוכלין: מפלגירו. צית של רומי: ומה לעובדי רצונו כך. שמתמאים לעבודת כוכבים שלהם יושבים דהשקט ושלוה ישראל שעושין רעונו על אחת כמה וכמה שישלם להם שכר טוב: קרעו בגדיהם. דלינו לעבד הכי: והלא אוריה במקדש ראשון היה. ככתוב צספר מלכס (ב): זכריה מנביאים אחרונים היה. שהיה צמקדש שני: תלה הכתוב נבואתו ש"ל זכריה נבואתו ש"ל אוריה. כלומר שפורענות שניצא אוריה שאמר יושלים לעייס תהיה והר הצית לצמות יער נתקיים כמו כן עתיד להתקיים דברי נחומים של זכריה שצנה צית המקדש צמרה צמינו אמן סלה:

חדרן עלך אלו הן הלוקין וסליקא לה מסכת מכות

נוער כפיו מתמוך בשוחד אומם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע הולך צדקות זה אברהם אבינו דכתיב (א) כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' ודובר מישרים זה שאינו מקניט פני חבירו ברכים (ב) מואם בבצע מעשקות (ג) כגון ר' ישמעאל בן אלישע נוער כפיו מתמוך בשוחד כגון (ד) ר' ישמעאל בר' יוסי אומם אזנו משמוע דמים (ה) דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק כגון (ו) ר"א ברכי שמעון ועוצם עיניו מראות ברע כדרכי חייא בר אבא (ז) דאמר ר' חייא בר אבא ז' זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה וכתיב (ח) הוא מרומים ישכון [וגו'] בא מיכה והעמידן על שלש (ט) דכתיב (י) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם (יא) אלהיך עשות משפט זה הדין אהבת חסד זה גמילות חסדים והצנע לכת זה הוצאת המת והכנסת כלה (יב) והלא דברים קל וחומר ומה דברים שאין דרכן לעשותן בצנעא אמרה תורה והצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה חזר ישעיהו והעמידן על שתיים שנאמר (יג) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה בא עמוס והעמידן על אחת שנאמר (יד) כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקופי לה רב נחמן בר יצחק אימא דרשוני בכל התורה כולה אלא בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (טו) וצדיק באמונתו יחיה אמר ר' יוסי בר חנינא ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל באו ארבעה נביאים וביטלו משה אמר (טז) וישכון ישראל בטח בדרך עין יעקב בא עמוס וביטלה [שנאמר] (יז) חדל נא מי יקום יעקב וגו' וכתיב (יח) נחם ה' על זאת [וגו'] משה אמר (יט) ובגוים ההם לא תרגיע בא ירמיה ואמר (כ) הלך להרגיעו ישראל משה אמר (כא) פוקד עון אבות על בנים בא יחזקאל וביטלה (כב) הנפש החוטאת היא תמות משה אמר (כג) ואברתם בגוים בא ישעיהו ואמר (כד) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' אמר רב"י מסתפינא מהאי קרא ואברתם בגוים מתקופי לה רב פפא (כה) דלמא כאבידה המתבקשת דכתיב (כו) תעיתי כשה אובד בקש עבדך אלא מסיפא [דקרא] (כז) ואכלה אתכם ארץ אויביכם מתקופי לה מר זוטרא (כח) דלמא כאבידת קישואין ודילועין וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה (כט) [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו גוים הללו שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים וישבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף

באש

ק"ז א' מ"י פ"ב מהל' מלכס ה' ה':
 ק"ז ב' מ"י פ"ב מהל' אקטוריוסא הלכה כ'
 סמג לאון ק"ו ט"ע
 אה"ע ס"י כ"א ס"א:
 תורה אור השלם
 (א) מוזמור לדוד יי' מי יגור באהלך מי יושבן ביה קדשך: הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו: לא רגל על לשונו לא עשה דרעה רעה וחרפה לא נשא על קרבו: נבזה בעיניו נמוא ואת ראי יי' יכבד נשבע להרע ולא ימר: כספו לא נתן בגושף וישחד על נקי לא לקח עשה אלה לא ימוט לעולם: [ההלים טו]
 (ב) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יי' אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ויהי תמים: [בראשית י"א]
 (ג) אולי ימוטני אבי ויהי קיימי פקדתי והבאתי עלי קללה ולא ברכה: [בראשית כ"ב]
 (ד) אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח מפניכם: [ויקרא י"ח]
 (ה) הלך צדקות ודבר מישרים מאם בבצע מעשקות נער כפיו מתמוך בשחר אומם אזנו משמע דמים ועוצם עיניו מראות ברע: [ישעיה ל"ח]
 (ו) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך יי' לעשות צדקה ומשפט למען יבא יי' על אברהם את אשר דבר עלי: [בראשית י"ח]
 (ז) הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משבבו לחמו נתן מימיו נאמנים: [ישעיה ל"ח]
 (ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך: [מיכה ג'
 (ט) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות: [ישעיה נ"א]
 (י) כי כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני ויהי: [עמוס ה'
 (יא) הגה עפ"ה לא ישרה נפשו בו [צדיק] באמונתו ויהי: [חבקוק ב'
 (יב) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (יג) ואמר אדני יי' חדל נא מי יקום יעקב כי קטן הוא: [עמוס ג'
 (יד) נחם ה' על זאת גם היא לא תהיה אמר אדני יי': [עמוס ג'
 (טו) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יי' אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ויהי תמים: [בראשית י"א]
 (טז) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (יז) ואמר אדני יי' חדל נא מי יקום יעקב כי קטן הוא: [עמוס ג'
 (יח) נחם ה' על זאת גם היא לא תהיה אמר אדני יי': [עמוס ג'
 (יט) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יי' אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ויהי תמים: [בראשית י"א]
 (כ) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כא) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כב) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כג) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כד) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כה) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כו) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כז) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כח) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (כט) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג'
 (ל) וישבן ישראל פסח בדרך עין יעקב אל ארץ דגן וירוש אף שמיני יערפו של: [דברים ג']

(ס) ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה פגום לךף הגלך ונתן יי' לך שם לב רגו וכליון עינים ונאבון נפש: [דברים כ"ח]
 (סא) כה אמר יי' מצא תן בפחדך עם שרייך הרב הל"ך להרגיעו ישראל: [ירמיה לא'
 (סב) נצר הקד לאלפים נשא עון ופשע ותפאה ונקה לא ינקה פקר עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: [שמות ל"ו]
 (סג) תן פל הנפשות יי' הנה נפפש האב ונפפש הבן לי הנה הנפש החוטאת היא תמות: [ויקרא י"ח]
 (סד) ויהי ביום ההוא יתקע בשופר גדול ויבאו האזנים בארץ אשר והנדהים בארץ מצרים והשתחוו ליי' ביה הקדש בירושלם: [ויקרא י"ח]
 (סה) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יי' אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ויהי תמים: [בראשית י"א]